

Gaja Pöschl

Robert Titan Felix: *Pontifikat: prilika o sestopu*.

Maribor: Litera (Knjižna zbirka Piramida), 2008.

Pesnika, pisatelja in esejista Roberta Titana Felixa že od začetka literarnega ustvarjanja – izdal je več samostojnih pesniških zbirk in romanov – privlačijo mejne teme človekove vpetosti v svet, posameznikova hoja po robu in prestopanje meje med dovoljenim in prepovedanim, med božjim in hudičevim, med človeškim in tistim, kar je silnejše od njega. Prav zato bi zgornji odlomek iz pesmi *Ko prestopiš mejo*, ki jo je mogoče najti v Felixovi zbirki *Pekel spomladi*, lahko navedli za nekakšen uvod v najnovejši roman *Pontifikat: prilika o sestopu* ali pa celo njegov povzetek.

V *Pontifikatu*, ki s službovanjem nekega papeža, kot besedo razlaga SSKJ, na prvi pogled nima kaj dosti skupnega, avtor namreč preizkuša meje dovoljenega in svoje literarne junake in antijunake prisili k spustu, sestopu v podzemlje – tako čisto fizično podzemlje kakor tudi (to je seveda dosti hujša in močnejša izkušnja) v psihične globine njih samih. Pri tem nikakor ni naključje, da se v delu nekajkrat – v neposredni ali rahlo zabrisani obliki – pojavi znameniti Sartrov stavek, da so pekel ljudje okoli nas; razlaga energične mladenke pa mu doda popolnoma nove razsežnosti. “Kajti kaj naj bi bilo nebeškega v tem, da je človek vedno, pa kakor koli obrneš, tako peklensko sam?!” se sprašuje v gotsko črnino oblečena najstnica Lea, ki je pravzaprav glavni “krivec”, da se protagonistova in antagonistova pot sploh prepleteta in združita v kompleksno romaneskno pripoved.

A če je človek vedno obsojen le na svojo bližino, kako daleč se lahko spusti v igri s svetom in kakšna je kazen, če se mu pri tem kaj zalomi? Antagonist Peter bi rad poskusil točno to – izzvati svet, priklicati nad pokrajino zveri podzemlja ter se tako dokopati do odrešitve in ozdravitve; “ubiti moraš svet v sebi, če ne, bo svet ubil tebe v sebi”. Vendar naključje (ali pa morda tudi usoda) v njegovo igro vmeša še Filipa, naveličanega glasbenika brez pravega življenjskega smisla ali cilja ter predvsem iz čisto

drugih razlogov fasciniranega nad preizkušanjem meja. Naveličanost in otopelost sta namreč najverjetneje večja nevarnost kakor samo radovednost, zaradi katere so se Petrovemu velikemu Delu pridružili še drugi pomočniki – kup najstniških blackmetalcev, polnih objestne mladostniške želje po uporabi in čim bolj radikalnih spremembah. Tako je bil edini, ki je zares verjel v otipljive rezultate tako imenovanega postopka, ki naj bi pripeljal do sestopa Boga in vstajenja bogov podzemlja, do prihoda velikega Kozla in seveda njegove posledice, spremenjenega sveta, Peter. Za druge je bila to le igra, preigravanje situacij, raziskovanje nedovoljenega, brskanje po globinah pekla; pri tem se niso zavedali, da nobeno tovrstno spuščanje v svoje globine in nehoteno izzivanje močnejših naravnih sil ne more ostati brez posledic. Največjo napako je pravzaprav zagrešil kar Peter sam, ki ni upošteval, da postopek ni matematična enačba, ampak so vanj všteti ljudje s svojimi problemi, čustvi in razlogi, zato vsak lahko vedno sestopi le “v svojo lastno resnico” in tudi s posledicami katastrofe, ki je seveda sledila neuspelemu postopku, se lahko spopade le vsak sam. Katastrofa je morala priti, ker, kakor je v spremni besedi zapisala Lučka Zorko, “nadnebesna instances ne dopusti, da bi človek prišel do resnice”. Zgodba *Pontifikata* je vzklila iz prepleta svetov, stičišča resnic in iskanja drugačnih poti ter sestopila v realnost, v kateri se od človeka zahteva odgovornost za njegova dejanja, soočenje z realnostjo pa je lahko pogubno ali osvobajajoče, odvisno od posameznikove sprijaznenosti s samim seboj.

Roman Roberta Titana Felixa s podnaslovom *Prilika o sestopu* napeljuje na rahlo vzvišeno vsebino, saj je prilika že po definiciji izrazito poučna zgodba o moralni resnici, vzeti iz resničnega življenja. A asociacijo na pomirjujočo biblično pripoved avtor takoj pretrga z ostrimi in odločnimi verzi blackmetalskih skupin, ki so še najbolj podobni nekakšnemu obrednemu zaklinjanju: “*Hear my offering, share my sacrifice, share my sacrifice.*” Ob vstopu v Titanovo sestopanje doživimo šok že ob prebiranju prvega stavka prvega poglavja, ki bolj spominja na prebiranje klasičnega kriminalnega romana s počasnim uvodom in zelo predvidljivim vrhom – nenavadno smrtjo – ter seveda rešitvijo v razpletu. Toda kmalu se izkaže, da se je avtor (spet) samo rahlo poigraval s svojimi bralci in je z uvodnim poglavjem ustvaril le kuliso – časovno in prostorsko je predstavil pokrajino ter jo tako pripravil na velike stvari, ki pridejo šele proti koncu romana; tega nikakor ni pozabil (pre)večkrat napovedati. V naslednjih poglavjih se nato v mešanici različnih žanrov in besednih slogov (vse od grozljivke do hipoma prezapletenih esejističnih vložkov) postopoma razkrijejo še glavne osebe, a navidezna lahkotnost pripovedi še dolgo skriva resnost problemov, s katerimi se avtor pravzaprav ukvarja. Šele nekje na polovici, ko se ne osrednji junak ne bralec z njim ne moreta več obrniti in pobegniti

ali se vsaj odmakniti in premisliti, se stvari zaostrijo in svetovi se začnejo mešati. Prehajanje med žanri se poveča, časovni intervali se skrajšajo, tako da je le težko ugotoviti, ali so prividi plod junakove domišljije ali priklicani iz globin podzemlja: "V njem je bila samo še ona, za katero se ni mogel odločiti, ali res je ali pa je v svet stopila iz njega." Avtor tako tudi s svojevrstnim in deloma nekoliko neusklajenim slogom počasi stopnjuje pripoved do vrha, ki ostane zavit v tančico, neubeseden in skrivnosten. Nekaj drobcev o dogajanju bralec izve naknadno iz pričevanj o njem, saj vsevednega tretjeosebnega pripovedovalca, ki je zgodbo vodil doslej, nenadoma ni nikjer več. Šele takrat se izkaže, da je vsa zgodba pravzaprav novinarski opis Filipove izpovedi, ki ji je pripovedovalec sicer dodal še nekaj drugih elementov, a nikakor ne dovolj, da bi presegel njeno subjektivnost. Tako se razkrije tudi, zakaj je pripovedovalec za pomoč za stopnjevanje napetosti uporabljal klasične "trike" pri napovedi dogodkov ("A Lazar Strnad se s starci v vasi ni uspel dogovoriti nikoli, kakor se tudi nikoli ni udeležil kosila na škofiji. Pravzaprav ni nikoli več stopil iz svoje sobe, saj se naslednjega jutra ni dvignil iz postelje. Bil je namreč mrtev."), opravičilo pa dobijo tudi nekateri bolj papirnati deli besedila, ki so v sicer zelo natančno in tekoče zasnovani pripovedi zveneli rahlo neprepričljivo. Morda naj bi s pomočjo tega razumeli tudi do črke natančno ponovljene posamezne povedi, vendar je to žal prej moteč kakor poživljajoč element pisanja.

Vsa pripoved je, ne glede na jezikovni slog, ki se razpenja od rahlo vzvišenega ("škof so namreč morali biti prisiljeni") do skoraj grobo vsakdanjega ("prekleta vaška žandarmerija"), napisana skoraj brez dialogov, tu in tam je le s kurzivo poudarjen junakov tok zavesti.

Tik pred koncem romana sledi še en zasuk, saj novi pripovedovalec (morda kar avtor sam?), preseže tudi novinarja in njegovo vedenje in ga s povedjo "Srečko v tistem trenutku še ni mogel vedeti, da ga Filip poslej ne bo več nadlegoval", gladko izloči iz igre. V čigavih rokah ostane zgodba in junaki z njo, ni jasno. Zakrito ostane tudi, kaj se je med samim postopkom zares zgodilo in kje se je zalomilo. Pravzaprav se *Pontifikat* izteče v skoraj hollywoodsko napoved skorajšnjega nadaljevanja ("Samo počakati bo treba, da pride čas"), pri tem pa se zdi, da se je avtor čisto na koncu (in ne brez samoironije) želel preizkusiti še ta žanr.